

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วยวัณโรคในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย
ผู้ประพันธ์	สุพัฒน์พงศ์ ชุ่มเมืองเย็น
หลักสูตร	สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสุขภาพชายแดน)
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรณัย ศรีจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิลาสนี วงษ์นุช

บทคัดย่อ

จังหวัดเชียงรายมีผู้ป่วยวัณโรค ที่ขึ้นทะเบียนรักษาจำนวน 239 ราย ในไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ.2567 พบว่า มีความสำเร็จของการรักษา จำนวน 197 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.43 และเสียชีวิตก่อนเริ่มหรือระหว่างการรักษาด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.13 จังหวัดเชียงรายเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีจำนวนผู้ป่วยวัณโรคสูงเป็นอันดับที่ 7 ของประเทศ และยังเป็นจังหวัดที่มีอัตราการรายงานผู้ป่วยวัณโรครายใหม่และกลับมาเป็นซ้ำสูงเป็นอันดับที่ 7 ของประเทศอีกด้วยในปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ปัจจุบันการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อมุ่งเน้นไปที่อัตราความสำเร็จในการรักษา ยังไม่ได้รวมถึงระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยวัณโรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วยวัณโรค ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ สูตรยาที่ใช้รักษา ระดับทัศนคติ ระดับความเครียด ดังนั้นการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ป่วยวัณโรคจึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ป่วยวัณโรคที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย โดยวัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโดยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตวิเคราะหข้อมูลและอธิบายลักษณะทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาผู้ป่วยวัณโรคที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจังหวัดเชียงรายรวมทั้งสิ้นจำนวน 317 คน พบว่า ร้อยละ 71.9 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยคือ 51.40 ปี สูงสุดอยู่ที่อายุ 91 ปี ต่ำสุดอยู่ที่อายุ 18 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ น้อยกว่า 60 ปี ร้อยละ 67.5 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 70.00 สัญชาติไทยร้อยละ 54.3 ไม่ได้เรียนร้อยละ 40.7 และประกอบอาชีพร้อยละ 68.5 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่า 5,000 บาทร้อยละ 52.1

มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับค่าความเพียงพอของรายได้ ร้อยละ 53.3 อยู่ระดับพอใช้ ส่วนใหญ่ไม่ได้มีภาระหนี้สินร้อยละ 72.2 สถานะภาพส่วนใหญ่สมรสร้อยละ 61.5 รองลงมา มีสถานะโสดร้อยละ 18.3

สมาชิกในครอบครัวน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 48.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.95 คน ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 61.8 และการรักษาโรคอยู่ในระยะเวลา 6 เดือนร้อยละ 82.6 สิทธิการรักษาหลักประกันสุขภาพแห่งชาติร้อยละ 59.3 รักษาด้วยสูตรมาตรฐาน 2HRZE/4HR ร้อยละ 79.8

การวัดระดับด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตัว พบว่า ระดับความรู้ในระดับสูง ระดับทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ระดับการปฏิบัติตัวอยู่ในระดับปานกลาง ระดับความเครียดส่วนใหญ่อยู่ในระดับเครียดน้อย ระดับการสนับสนุนทางสังคมและครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.2 ด้านระดับปัจจัยระหว่างบุคคล และองค์การอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.8 และระดับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ร้อยละ 59.0 ระดับคุณภาพชีวิตโดยผู้วิจัยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ The Short Form Health Survey-36 แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำหน้าที่ของร่างกาย (Physical Functionin) อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ 33.4 ด้านข้อจำกัดทางกายภาพ (Role-Physical) อยู่ในระดับแย่ที่สุด และระดับดีมากที่สุด เท่ากัน ร้อยละ 37.5 ด้านความเจ็บปวดทางร่างกาย (Bodily Pain) อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 27.1 ด้านสุขภาพทั่วไป (General Health) อยู่ในระดับแย่ ร้อยละ 31.2 ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (Social Functioning) อยู่ในระดับดีที่สุด ร้อยละ 30.9 ด้านความมีชีวิตชีวา (Vitality) อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 31.2 ด้านข้อจำกัดทางอารมณ์ (Role-Emotional) อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ 45.1 ด้านสุขภาพจิต (Mental Health) อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ 42.6 ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพ (Reported Health Transition) จะไม่นำมาคำนวณคะแนน แต่จะนำมาเปรียบเทียบเป็นร้อยละของผู้ตอบที่เลือกในแต่ละข้อ ซึ่งอยู่ในระดับดี ร้อยละ 26.2

คำสำคัญ: วัณโรค, ระดับคุณภาพชีวิต, แบบวัดคุณภาพชีวิต SF-36, ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

Thesis Title	Quality of Life and Factors Associated with Good Quality of Life Among Tuberculosis Patients in Chiang Rai Thailand
Author	Suphatthanapong Chummuangyen
Degree	Master of Public Health (Border Health Management)
Advisor	Assistant Professor Peeradone Srichan, Ph. D.
Co-Advisor	Assistant Professor Pilasinee Wongnuch, Ph. D.

ABSTRACT

Chiang Rai Province reported a total of 239 tuberculosis patients were registered for treatment in the first quarter of the fiscal year 2024. Of these, 197 patients successfully completed treatment, accounting for 82.43%, while 29 patients (12.13%) died before or during treatment for any cause. Chiang Rai is ranked as the seventh highest province in Thailand in terms of the number of tuberculosis patients, and it also ranks seventh in the notification rate of new and relapsed cases in the fiscal year 2021. At present, tuberculosis prevention and control programs primarily emphasize treatment success rates, without fully addressing the quality of life of patients. Factors influencing the quality of life of tuberculosis patients include educational level, income, treatment regimen, attitude, and stress level. Therefore, investigating the quality of life and its associated factors among tuberculosis patients is crucial to promoting better overall well-being.

This cross-sectional study aimed to examine the quality of life and associated factors among tuberculosis patients receiving treatment in hospitals in Chiang Rai Province, Thailand. The patients' quality of life was assessed using a standardized quality of life measurement tool, and the data were analyzed descriptively to explain general characteristics.

A total of 317 tuberculosis patients participated in the study. Of these, 71.9% were male, with a mean age of 51.40 years (ranging from 18 to 91 years), and most (67.5%) were under 60 years old. The majority were Buddhist (70.0%), Thai nationals

(54.3%), and had no formal education (40.7%). Regarding occupation, 68.5% were employed, while more than half (52.1%) reported a monthly income of less than 5,000 baht. the average income was consistent with income sufficiency, with 53.3% reporting it as moderate. Most patients (72.2%) had no debt burden. Regarding marital status, the majority were married (61.5%), followed by single (18.3%). Nearly half (48.9%) had fewer than three family members, with an average household size of 3.95 persons. In terms of health status, 61.8% had no underlying disease, and 82.6% had been receiving tuberculosis treatment for six months. For healthcare coverage, 59.3% were enrolled in the Universal Coverage Scheme, and 79.8% were treated with the standard regimen of 2HRZE/4HR. Assessment of knowledge, attitude, and practice revealed that the level of knowledge was high, while both attitude and practice were at a moderate level. Most participants reported a low level of stress. Social and family support was mostly at a moderate level (50.2%). Interpersonal and organizational factors were also at a moderate level (67.8%), as well as the living environment (59.0%).

Quality of life was assessed using the Short Form Health Survey-36 (SF-36), which is divided into eight domains. The findings indicated that physical functioning was rated as the highest level (33.4%), while role-physical showed both the lowest and highest levels equally (37.5%). Bodily pain was mostly rated as very good (27.1%), and general health was rated as poor (31.2%). Social functioning reached the best level (30.9%), vitality was very good (31.2%), role-emotional was rated as the highest (45.1%), and mental health was also rated as the highest (42.6%). The reported health transition domain was not included in the overall scoring but was compared by the percentage of respondents in each category, with most reporting it as good (26.2%).

Keywords: Tuberculosis, Quality of Life, SF-36 Quality of Life Scale, Associated Factors